

KRIGSPERSPEKTIV JULEN 1942

Når vi nå går inn i krigsåret 1943, er det med et sterkt håp om at det må bli det siste. Den annen Verdenskrig har nok bragt oss skuffelser og nederlag, men ser vi på hele krigsutviklingen i sammenheng, kan vi se fremtiden i møte med sikkerhet og tillit. En ny vinter har holdt sitt inntog, og med de store vansker Nazi-Tyskland hadde for å likare seg forrige krigsvinter, har en grunn til å tro at denne gang vil den tyske krigsmaskin og den tyske krigshusholdning få et avgjørende knekk. Krigen har vart i ca. 3½ år. For det tyske folk har krigen vart enda lenger, for lang tid før de tyske troppene innledet krigen ved å angripe Polen, hadde Tyskland levd på krigsfot. Hundretusener hadde vært innkalt til militærtjeneste og etter andre tusener levde på militærvis og bygde veier og befestninger, Tyskland hadde tapt den forrige krigen, men dets vilje til krig var like sterk som før. Fremdeles levde tyskerne i den merkelige overtro at de var skapt til å regjere verden. De hadde på mange måter en fordel ved å bygge op en helt ny krigsmaskin. Det betydde at en ikke lenger var bundet av gammel tradisjon eller belastet med foreldet materiell. Matrasjioneringen ble innført allerede i 1937.

De demokratiske statene i Vest-Europa hadde ikke denne forberedelsen. Man ante nok at krigen ville komme, og millioner av kroner var gått ut til militære formål, men alt var nærmest preget av tilfeldigheter. På det militære og politiske område manglet man den gangen ledere som med myndighet kunne organisere forberedelsen til å ta imot den kommende storflom. Dette er hemmeligheten ved Tysklands styrke de første krigsårene: den totale overlegenhet når det gjalt forberedelser til krigen, og at de forstod å lede krigsutviklingen inn i de spor de ønsket. Fordi de da hadde situasjonen i sin hånd, klarte de å slå ned sine motstandere enkeltvis. Deri ligger hemmeligheten i Tysklands fremgang: de var overlegne i styrke i forhold til den enkelte motstander. Det betydde først og fremst hurtige seire.

Tysklands første motstander var Polen. Da de to motstandere stod overfor hverandre, hadde nok ikke Hitler regnet med at det tapre polske folk vilde ta op den ulike kampen. England kunde ikke yte noen direkte hjelp, og Frankrike var optatt med mobiliseringen, og de turde ikke få sine opmarsjlinjer bombet ved å gå til offensive operasjoner. Polen blev slått fordi det var Tyskland totalt underlegent militært sett. Trass i at de to demokratiske stormakter etter dette klart burde ha sett Tysklands enorme slagkraft og den nye krigsteknikk de nyttet, så greide de ikke å rive sig løs fra den langsomme måten deres krigsforberedelser ble ført på. De to lands statsjefer, Daladier og Chamberlain, var humane og for svake til å ta kampen op mot de hensynsløse nazistiske lederne.

I April 1940 kom det tyske trekket, besettelsen av Danmark og Norge. Angrepet blev utført rett foran den mektige engelske flåten. Sannsynligvis gjorde tyskerne her det første feiltrin. De regnet med parademarsj, men måtte i steden ta felttog i Norge. I stedet for å konsentrere hele sin oppmerksomhet mot benveien til England, gjorde de en avstikker som kostet ofre, men først og fremst tapte de faktisk tid. Så kom angrepet mot Holland og Belgia. Disse land blev rendt overende for England og Frankrike kunne yte effektiv hjelp. Det tyske angrep kom med en styrke som brøt alt ned på dets vei. De tyske troppene hadde ved sineseire fått en ny gå-på-befesthet. Her ligger også en årsak til den tyske fremgang i den første tiden: den voldsomme stimulans som seirene skapte; de folte seg usårbare. Grunlaget var likevel ikke så meget den tyske militærmaskines styrke, som motstandernes svakhet.

Så kom turen til Frankrike. Det franske militærvesens faste punkt var Maginotlinjen. Franskmennenes håp var at tyskerne skulde forsøke å storme denne linjen, og at dette ville tilføre fienden så store tap at den franske arme siden skulle kunne gå til angrep. Maginotlinjen blev også stormet, men den blev stormet bakfra.

Tyskerne greide ikke på noe punkt å bryte den frontalt. Feilen ved Maginotlinjen var at den ikke gikk helt til havet, men stoppet ved den belgiske grensen. Det var her de tyske tropper strømmet igjennom. Årsaken til det franske nederlag lå i at den franske armé var fullstendig underlegen. Tyskerne angrep med 240 divisjoner, franskmennene hadde 100. Til dette kom et lite antall engelske divisjoner. Angråperne hadde over 10.000 fly, franskmennene hadde bare ca. 1.000 jagerfly og et forsvinnende lite antall bombefly. Når dertil kom et dårlig utviklet motorisert våben, en vaklende fransk statsledelse og et offiserskorps som på ingen måte var på høyde med situasjonen, var katastrofen uundgåelig.

Sommeren 1940 hadde Hitler etter all sannsynlighet regnet med at England vilde slutte fred. Det stod da helt alene. Dets armé var ubetydelig i forhold til den tyske. Men allikevel hadde englenderne hentet en seier tross nederlaget i Frankrike, og det var ved Dunkerque. De engelske troppene som var presset sammen her, stod foran sin undergang. I England håpet en å redde 60.000 - og reddet 300.000. Høsten 1940 viste det britiske folk sin storhet. Det var nok sent om å komme i gang, men det kom i gang. Da de tyske flyangrep skulde innlede invasjonen ved først å vinne herredømmet i luften og ved å terrorisere det engelske folk, led de nederlag, det første virkelige nederlag tyskerne hadde i begynnelsen av krigen. Virkningen ble den motsatte av den Hitler hadde regnet med. Terrorbombingen virket ikke svekkende, men styrkende på den britiske forsvarsviljen. I luftslaget om England var det engelske flyvåben kvantitativt underlegent i forholdet 1 til 4, men det var kvalitativt bedre, og det tilföide Görhings flyarmé så store tap at de måtte opgi angrepene. En skal imidlertid ikke se bort fra det viktige faktum at på det tidspunkt turde ikke tyskerne sette inn hele sin kampkraft. Grekenlands og Jugoslavias tapre forsvarskamper kom som en ubehagelig overraskelse på aksemaktene.

Den største truselen hadde tyskerne likevel i ryggen, nemlig Sovjetunionen. De måtte holde store reserver klar her, og fra våren 1941 turde de ikke lenger risikere et generaloppgjør med England. Så valgte de først å tilintetgjøre faren i ryggen. Hitlers angrep mot Sovjetunionen var både strategisk og militært vel begrunnet. Han gjorde sig imidlertid skyld i en rent militær feilvurdering, fordi han undervurderte den røde armés styrke. Men den største feilvurdering var likevel politisk. Hitler hadde ganske sikkert regnet med et indre sammenbrudd i Russland. Resultatet blev det stikk motsatte, russerne blev sveiset sammen til et mektig hele og idag sitter Stalin fastere i sadlen enn nogensinde før. Sovjetunionens rolle i denne krigen var, inntil krigens begynnelse, i øst, forstått av få. I virkeligheten var situasjonen klar fra første øieblikk: nazistene vilde også vende sig mot Russland. De tilstrebte fullstendig hegemoni i Europa, ja i hele verden. Russland vilde derfor stå i veien for dem.

Russerne hadde nøie fulgt kampene i Vesteuropa og trukket til sig alle erfaringer. De valgte å føre en elastisk forsvarstaktikk. De møtte ikke tyskerne med hele sin styrke ved grensen. De stolte på "general Rum", det russiske storkommandø, og på "general Vinter", russernes gamle strenge våbenfelle. Deri ligger årsaken til den tyske fremgangen i Russland til å begynne med. Idag bruker tyskerne en nesten like stor hær som den som kjemper ved fronten, til å holde og sikre forbindelsen mellem fronten og hjemlandet. Russerne har ikke latt sig rende overende. De viste sig som tvers igjennem ypperlige soldater. De hadde en kampmoral som ikke lot sig kue. Deres våben viste sig å være førsteklasse, den russiske industri viste sig å ha nådd høyder som få Vesteuropeere hadde ant. For første gang led tyskerne store og alvorlige tap. Sitt første og kraftige nederlag fikk de ved Leningrad. Sitt andre nederlag hentet de ved Moskva, hvor tyskernes angrepsbølge ble demmet op, og den tyske kampmoral fikk et alvorlig knekk.

Det er ennu et åpent spørsmål hvorfor ikke Japan gikk til aksjon sommeren 1940. Først i slutten av 1941 trådte Japan inn i krigen. Samtidig skjedde det et kraftig tilbakeslag for tyskerne, idet U. S. A. trådte inn på Englands side. Det japanske angrepet på Pearl Harbor

Nederlandk India. Amerika greide ikke å starte med full slakraft, men alt nå har forholdene forandret sig. Den japanske styrken skal ha hverken overvurdere eller undervurdere, men Amerikas innsats later til, såvel militært som produksjonsmessig å nå høider som ingen hadde ventet.

Tyskernes offensiv i 1942 har i det store og hele stått i stampe på Ostfronten. Den tyske slagkraften var sterkt redusert etter forbitrede forsvarskamper vinteren 1941-42. For i det hele tatt å oppnå nevneverdig fremgang, måtte Hitler sette inn hele sin disponible styrke på en enkelt sektor av fronten. Han valgte Stalingrad, da den etter tysk oppfatning skulde være russernes achilleshel. Det var her russerne definitivt skulde rennes overende. Klart og tydelig kan en nå forstå at Hitlers planer i så måte blev knust i uorden av den røde armés kraftige styrke. Slaget om Stalingrad er det voldeligste historien kan berette om. Etterhvert som det gikk opp for de tyske lederne hvilken katastrofe som truet hvis ikke byen blev tatt, blev de mere og mere grepet av panikk. All disponibelt materiell og folk blev kjørt frem til slagmarken mellom de to elver. Likevel klarte de russiske troppene å holde presset. Til tross for at de var kommet i en ufordelaktig strategisk posisjon, stod de imot det regn av bly og stål tyskerne dundte over deres stillinger. De kjempet med ryggen mot Volga, med et begrenset kommunikasjonsnett, og derfor liten anledning til å skifte ut sine tropper og la de få forsterkninger. Tyskernes plan var å lage en knipetang om Stalingrad, to kiler, en fra nord og en fra syd, som skulde bringe byen til fall. Gang på gang er de kastet tilbake, men hver gang forsøkte de på ny, uten å ta hensyn til de enorme tap de led. En har regnet med at tyskerne har satt inn ca. 2 millioner mann ved Stalingrad, og at ca. 650.000 av disse er satt ut av spillet. Kampen om byen er enda ikke slutt, men dette slaget har vist hver nær tyskerne er nederlaget. Enda vil de kunne skjule de veldige skader deres krigsmaskin har fått, men de har sansynligvis fått en så kraftig knekk at de neppe vil kunne rettenegen nye kraftige angrep neste år.

I kaukasus valgte russerne å trekke sig tilbake til fjellene, da tyskerne trengte sig frem i slettelandskapet sør for Don. Terranget byr på ypperlige forsvarsmuligheter, og fremdeles pågår kampen ved foten av fjellkjeden. I det hele har nazistenes fremgang i kaukasus gått overordenlig tregt for så å stoppe helt op. Ingen av de viktigste oljekildene har vært direkte truet. Nå i vintermånedene har russerne hatt initiativet langs hele fronten. Deres offensive operasjoner har resultert i fremrykninger på enkelte frontavsnitt. Tyskerne yder imidlertid meget sig motstand. De samlede tyske tap av dropte, sårede og savnede anses i denne krigen av sakkynndige til ca. 6 millioner menn.

Ved utgangen av krigsåret 1942 er forholdene totalt forandret fra hvad de var den første tiden. Først og fremst ved at Tyskland ikke er den sterkeste part, dernest ved at de allierte nu har situasjonen i sin hånd. På den ene siden har tyskerne hatt enorme tap, og krigsproduksjonen kan bare med de største vanskeligheter holdes oppe. Sansynligvis er den adskillig lavere enn før i år siden. De engelske luftangrepene over Nord- og Vest-Tyskland har utvilsomt redusert den tyske krigspotensial i merkbar grad. De allierte stater har nu absolutt overvekt når det gjelder fly, også når det gjelder førstelinjefly. Det tyske flyvåben later også til å være slitt eft intense innsats fra krigens første dag, og også sterkt redusert eft enorme tap i øst på op til 1.000 fly pr. måned. De alliertes produksjonssifre går raskt opover. Bare den amerikanske flyproduksjon skal efter planen i året 1943 beløpe sig til hele 125.000 fly, og av nybygget tonnasje til ca. 12 millioner tonn. De allierte stater har nu menn i ledelsen som kan organisere landenes innsats i en totallapparat. Disse faktorer er det fra nu av som er de dominerende, og som til slutt vil avgjøre krigen.

